У Франції осквернили меморіал першої жінки-глави Європарламенту Сімони Вейль

Сімона Вейль

Свастики на пам'ятнику Сімоні Вейль, встановленому в Перрос-Гірек (Бретань) виявили жандарми кілька днів тому. Це вже третє осквернення меморіалу за останній тиждень, раніше його вимазали гірчицею й екскрементами. «Осквернити меморіал Вейль — значить осквернити Францію!», — написала у своєму твіттер-акаунті міністр у справах громадянства Марлен Шіяппа.

І це не черговий пафос. Ув'язнена Освенцима й Берген-Бельзена. Перша жінка-голова Європарламенту. Член французької Академії безсмертних. Міністр охорони здоров'я в декількох урядах. Президент Фонду пам'яті жертв Голокосту. Володарка Великого хреста ордена Почесного легіону, Офіцер ордена Британської імперії, почесний доктор десятка університетів, включаючи Прінстон, Кембрідж і Єль.

Це все про неї — Сімону Анну Лілін Жакоб (таке дівоче прізвище героїні), яка з'явилася на світ 13 липня 1927 року в Ніцці в сім'ї архітектора. Батьки — люди світські, для яких обраний народ вважався обраним тому, що євреї — народ Книги. Поразка Франції в 1940-му і воцаріння профашистського уряду Віші, який прийняв антиєврейські закони, позбавили сім'ю засобів до існування. Ситуація погіршилася у вересні 1943-го, коли контроль над Лазуровим берегом перейшов до нацистів.

30 березня 1944 року 16-річну Сімону, яка спішила відсвяткувати закінчення школи з подругами, зупиняють на вулиці два німця в штатському. У квітні дівчинку разом із матір'ю й сестрою Мадлен депортують в Освенцим. Батька і брата Жана відправляють у Каунас в ешелоні з 850 осіб, з яких вижило лише двадцять, і Жакобів не було в їх числі... Старша сестра Деніз, яка в 19 років вступила в Ліоні в рух Опору, потрапляє в Равенсбрюк.

Сімона Жакоб (перша зліва, у верхньому ряді) у ліцеї, Ніцца, 1942

Жінкам пощастило — їх не відправили в газові камери. Натомість вони по 12 годин на день риють окопи й розвантажують величезні вантажівки. Увечері 18 січня 1945 року, з наближенням радянських військ, для них починається марш смерті в Берген-Бельзен. Дійшла лише половина в'язнів. Сипний тиф, холод і голод за кілька місяців знищили десятки тисяч нещасних, у тому числі й мати Сімони.

15 квітня табір звільнили британські війська. «Я досі бачу охоплені жахом обличчя солдатів, які виявили тіла, кинуті одне на одного вздовж дороги, а також скелети, у які ми перетворилися, які йдуть і хитаються — згадувала Сімона. — Ми не кричали від радості, було лише мовчання і сльози».

Дівчата повернулися додому, вижила й Деніз. І тоді почалося незрозуміле... «Ніхто не хотів говорити про те, що ми бачили й пережили, — писала Сімона багато років по тому. — Більшості євреїв, які не піддалися депортації, було нестерпно слухати нас. Інші ж вважали за краще взагалі нічого не знати».

У 1945-му Сімона починає вивчати право в Інституті політичних досліджень у Парижі, а через рік виходить заміж за Антуана Вейля. Вона успішно робить юридичну кар'єру і в 1959-му займає пост заступника голови департаменту Міністерства юстиції Франції. У 1970 році Сімона стала першою у Франції жінкою — головою Вищої ради магістратури — органу, що рекомендує кандидатів на посаду суддів. Через чотири роки президент Валері Жискар д'Естен призначив її міністром охорони здоров'я.

Головним, хоча і спірним її досягненням на цій посаді, стала легалізація абортів. На початку 1970-х штучне переривання вагітності каралося шістьма місяцями ув'язнення для жінки, проте, 300 000 француженок щорічно наважувалися на підпільний аборт. Бурхливі дебати в Національній асамблеї тривали три доби. Міністр піддалася жахливій обструкції, її звинувачували в «евтаназії заради задоволення», порівнювали з нацистами, на дверях її будинку з'явилися свастики, але ...закон був прийнятий завдяки голосам опозиції. З того часу він носить назву «закону Вейль» (у дужках зауважимо, що в міністра було троє дітей).

У 1979 році Сімона стала першою головою Європарламенту й першою жінкою на цій посаді з 1952 року. Політик була палкою прихильницею європейської інтеграції й залишалася євродепутатом до 1993 року.

У середині 1990-х вона знову в уряді — на посаді міністра соціальної політики й охорони здоров'я. З 1998 до 2007 року Сімона Вейль була членом Конституційної ради Французької республіки, закликала підтримати на референдумі конституцію ЄС.

Сімона Вейль головує на сессії Європейського парламенту, Страсбург, 1979

У 2008-му, за пропозицією Моріса Дрюона, її прийняли до французької академії. Таким чином, Сімона стала всього лише шостою жінкою-академіком з 1635 року. Вона зайняла крісло №13 — колись у ньому сидів Жан Расін. На церемоніальній шпазі, яка призначається академікам, Сімона розпорядилася вигравіювати свій номер в'язня Освенциму, гасло Французької республіки «Свобода, рівність, братерство», а також девіз Євросоюзу «Єдність у різноманітті».

У 2000 році Сімона Вейль стала президентом Фонду пам'яті жертв Голокосту, де працювала до кінця свого життя. «Шоа — це не тільки те, що сталося в Освенцимі, — говорила вона. — Ця трагедія залила кров'ю весь європейський континент. Процес дегуманізації... породжує роздуми про совість і гідність людей, нагадуючи про те, що найгірше завжди можливо».

Провівши кілька десятиліть у великій політиці, Сімона Вейль зберегла дивовижний нонконформізм, що викликало щиру повагу співгромадян різної партійної приналежності. За даними опитувань останніх років, вона була визнана найпопулярнішою француженкою. Її автобіографія стала бестселером у Франції й була перекладена на 15 мов.

Питання власної ідентичності було вирішено Сімоною Вейль багато років тому — вона була француженкою, громадянкою об'єднаної Європи й разом з тим — єврейкою, яка ніколи не забувала про своє походження.

Труна Сімони Вейль та її чоловіка Антуана під куполом Пантеону

«Нехай її приклад надихає наших співгромадян, які бачать у ній усе найкраще, що є у Франції», — заявив 5 липня 2017 року президент країни Еммануель Макрон, який очолив церемонію прощання зі співвітчизницею в Будинку інвалідів, на якій були присутні й колишні президенти країни — Ніколя Саркозі і Франсуа Олланд. Там же Макрон повідомив про своє рішення — Сімона Вейль та її чоловік лежатимуть у Пантеоні — історичній усипальниці видатних діячів Франції.

Як справжня француженка вона б оцінила честь упокоїтися в Пантеоні — поруч з Вольтером, Руссо, Гюго, П'єром і Марією Кюрі, Андре Мальро та іншими видатними співвітчизниками. Як будівнику об'єднаної Європи їй лестило б, що прапори ЄС у день прощання з нею були приспущені по всій країні. Але як єврейка вона заповіла, аби над її могилою читали кадиш...

Минуло чотири роки і свастики на пам'ятнику Вейль підтвердили, що про походження Сімони не забули й ті, кого вона дратувала за життя.

Олександр Файнштейн